

Δικαστική άφεση της ποινής

Διερευνητική Εργασία Lawpedia Greece

Κωνσταντίνος Μπετσάκος, φοιτητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Επιμελητής/τρια:

Άρης Σηφάκης

Περιεχόμενα

Διάκριση λόγων δικαστικής αφέσεως και λόγων εξάλειψης αξιοποίνου	2
Ανάλυση γενικού άρθρου 104B.....	3
Καταγραφή ορισμένων ειδικών διατάξεων άφεσης	6
Ερμηνευτικό ζήτημα πρώτο	7
Ερμηνευτικό ζήτημα δεύτερο	8
Βιβλιογραφία	9

Για να αντιληφθούμε καλύτερα την έννοια της δικαστικής άφεσης θα πρέπει να πούμε πρώτα δύο λόγια για τους λόγους εξάλειψης του αξιοποίνου, ώστε να αποφύγουμε την συχνή σύγχυση των δύο αυτών εννοιών¹. Βασικό χαρακτηριστικό των λόγων εξάλειψης είναι το ότι αποτελούν μεταγενέστερα στοιχεία, σε σχέση με την (τελικά) άδικη και καταλογιστή πράξη, αλλά προγενέστερα από τον κρίσιμο χρόνο της επιβολής ποινής και επαλήθευσης του αξιοποίνου. Έτσι, στους λόγους αυτούς ανήκει η παραγραφή των εγκλημάτων, η οριστική έλλειψη έγκλησης, η αμνηστία καθώς και η έμπρακτη μετάνοια. Χαρακτηριστικό όλων αυτών είναι το γεγονός ότι εφόσον υφίστανται, το αξιόποινο εξαλείφεται υποχρεωτικά. Τα παραπάνω είναι όσα χρειάζονται για να μπορέσουμε να συγκρίνουμε τις δύο έννοιες:

- Ενώ οι λόγοι εξάλειψης δίνουν έναν τόνο υποχρεωτικότητας στην απόφαση του δικαστή, περί αθώωσης του δράστη, η δικαστική άφεση είναι δυνητική, είναι δηλαδή απλά μια δυνατότητα του δικαστηρίου. Το παραπάνω αποτελεί συνέπεια μιας άλλης διαπίστωσης : οι λόγοι εξάλειψης οριοθετούνται από τον νόμο, ενώ η άφεση επαφίεται στην κρίση του δικαστή αν θα την υιοθετήσει σε κάθε ξεχωριστή περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Έτσι, ενώ πχ η έμπρακτη μετάνοια αποτελεί νομοθετημένη επιείκεια, η δ. άφεση αποτελεί έκφραση δικαστικής επιείκειας.
- Πολύ βασική διαφορά των δύο είναι το γεγονός ότι οι πρώτοι αφορούν όλο το φάσμα των εγκλημάτων, συμπεριλαμβάνουν δηλαδή τόσο τα πλημμελήματα, όσο και τα κακουργήματα, σε αντίθεση με την 2^η που αφορά μόνο τα πλημμελήματα, εγκλήματα δηλαδή που η ποινή είτε κυμαίνεται ως προς την φυλάκιση από 10 μέρες-κατώτατο όριο έως 5 έτη-ανώτατο, είτε χρηματική ποινή, είτε παροχή κοινωφελούς εργασίας (το ποιο έγκλημα κατατάσσεται πού μας το δείχνει το Αρ. 18ΠΚ που κατατάσσει τα εγκλήματα με βάση την απειλούμενη ποινή τους). Άλλωστε, δεν θα μπορούσε να είναι στην διακριτική ευχέρεια του δικαστή η απαλλαγή του δράστη σε ένα έγκλημα που τιμωρείται με βαρύτατη ποινή, καθώς αυτό θα ήταν αντισυνταγματικό και θα σήμαινε την αρχή μιας αυθαίρετης εποχής που οι δικαστές αθλώνουν εγκληματίες αν είναι προς όφελος τους.
- Μια ακόμη σημαντική διαφορά που αιτιολογεί παραπάνω την αναφορά στο βασικό χαρακτηριστικό των λόγων εξάλειψης περί μεταγενέστερων και προγενέστερων στοιχείων είναι το ότι στην άφεση, αυτή επέρχεται μετά την επαλήθευση του αξιοποίνου. Αυτό σημαίνει ότι ο δράστης κρίνεται ένοχος αλλά δεν επιβάλλεται ποινή. Αυτό είναι κρίσιμο να συμβαίνει, διότι η άμεση αθωωτική απόφαση σημαίνει είτε ότι το δικαστήριο έκρινε αθώο τον δράστη, είτε μη ένοχο, πράγμα που δεν ισχύει με τους συγκεκριμένους δράστες, οι οποίοι παρά το ότι δεν τιμωρούνται με ποινή, δεν χάνουν το αξιόποινο της πράξης τους. Με αυτόν

¹ Για τις διαφορές βλ. Μαργαρίτη, Ποινολογία, 2020, Η δικαστική άφεση της ποινής, σελ. 394.

τον τρόπο αποφεύγονται και οι απλουστεύσεις που προκύπτουν από την συγχώνευση των υποθέσεων που προκύπτουν από αθωότητα του δράστη ή από δικαστική επιείκεια.

Μετά από πολλές διχογνωμίες και αμφισβητήσεις σχετικά με τον ακριβή και επαρκή χαρακτήρα των πολλών διατάξεων που ρυθμίζει ο ΠΚ στο ειδικό μέρος σχετικά με την άφεση, καθώς και η σκέψη πως η δικαστική άφεση παίζει καθοριστικό ρόλο στην επιμέτρηση της ποινής, εισήχθη στο γενικό μέρος η διάταξη του **Αρ. 104B** παρ.1 με καθολικό χαρακτήρα για όλα τα πλημμελήματα. Σύμφωνα με την παραπάνω, υπάρχουν 4 γενικοί λόγοι για τους οποίους το δικαστήριο μπορεί να μην επιβάλλει ποινή σε δράστη πλημμελήματος ² :

A) Αυτός έχει πληγεί τόσο σοβαρά από το αποτέλεσμα της πράξης του, ώστε η επιβολή της ποινής να εμφανίζεται πλέον δυσανάλογα επαχθής. Η διάταξη είναι ιδιαίτερος σημαντική καθώς εμπεριέχει τα εγκλήματα κατά “οικείου” θύματος, για τα οποία ο δράστης έχει υποστεί έντονη ψυχική οδύνη(πχ. Ανθρωποκτονία από αμέλεια συγγενικού προσώπου). Σε αυτή την διάταξη εμπεριέχονται και τα εγκλήματα στα οποία νοείται επέλευση “αυτοπλήγματος” (πχ τροχαίο ατύχημα που προκάλεσε ανθρωποκτονία από αμέλεια, από το οποίο όμως ο οδηγός βρέθηκε και ο ίδιος ιδιαίτερα βεβαρημένος.

B) Έχει αποκαταστήσει στο μέτρο του δυνατού την προσβολή που έχει προκαλέσει στον παθόντα, δείχνοντας ειλικρινή μετάνοια, ώστε η ποινή να μην κρίνεται πλέον αναγκαία. Σε αυτό το στάδιο θα πρέπει να κάνουμε μία συσχέτιση που κρίνεται αναγκαία για τον διαχωρισμό 3^{ων} συναφών διατάξεων με κοινό γνώμονα την «μετάνοια» . Στο Αρ. 79 παρ. 3, στοιχείο Στ) του ΠΚ, γίνεται λόγος για μετάνοια του δράστη που προσμετράται απλά ως ένα ακόμα στοιχείο στην επιμέτρηση της ποινής. Αντίθετα, η διάταξη 84 παρ. 2 περ. δ απαιτεί ειλικρινή μετάνοια **ΚΑΙ** επιδίωξη άρσης ή μείωσης των συνεπειών. Επομένως εδώ η απλή μετάνοια δεν αρκεί. Ωστόσο δεν απαιτείται η αποκατάσταση (αρκεί η επιδίωξη). Τέλος, η διάταξη 104B στοιχείο β) απαιτεί τόσο μετάνοια και επιδίωξη διόρθωσης, όσο και το ίδιο το διορθωτικό αποτέλεσμα, χωρίς το οποίο δεν έχει εφαρμογή η διάταξη. Η αποκατάσταση μπορεί να είναι είτε χρηματική είτε άλλης μορφής, όπως με πράξη κοινωνικά αναμενόμενη που να δείχνει την ειλικρινή μετάνοια. Μάλιστα, η αποκατάσταση της ζημίας ερμηνευτικά μπορεί να σημαίνει όχι μόνο της κύριας ζημίας αλλά και των παρεπόμενων, έμμεσων συνεπειών(πχ. σε τροχαίο ατύχημα, χρηματική αποζημίωση τόσο για την ιατρική βοήθεια, όσο και για την απουσία του θύματος από την εργασία του).

² Για την τυποποίηση και ανάλυση του 104B βλ. Μαργαρίτη, Ποινολογία , 2020 , Η δικαστική άφεση της ποινής, σελ. 422

1.	Έμπρακτη μετάνοια με αποκατάσταση της προσβολής	Εξάλειψη αξιοποιούν (μόνο για όποια εγκλήματα προβλέπεται ειδικά)
2.	Μετάνοια με την προθυμία επανόρθωσης των συνεπειών της πράξης	Στοιχείο ελάφρυνσης που λαμβάνεται υπόψη, εντός δεδομένου πλαισίου ποινής, κατά το στάδιο της επιμέτρησης με στενή έννοια (άρθρο 79 παρ. 3 περ. στ' ΠΚ)
3.	Ειλικρινής μετάνοια με την επιδίωξη άρσης/μείωσης των συνεπειών της πράξης	Ελαφρυντική περίπτωση που οδηγεί σε μείωση του απειλούμενου πλαισίου ποινής (άρθρο 84 παρ. 2 περ. δ' ΠΚ)
4.	Ειλικρινής μετάνοια με την κατά το δυνατόν αποκατάσταση της προσβολής	Λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής (για πλημμελήματα, κατά το άρθρο 104B' παρ. 1 περ. β' ΠΚ)

Γ) **Η βλάβη ή ο κίνδυνος που προκλήθηκαν από την πράξη ήταν ιδιαιτέρως μικρής βαρύτητας.** Για το παραπάνω δεν τίθενται ερμηνευτικά ζητήματα. Είναι μια διάταξη που αφορά σαφέστατα το αποτέλεσμα της πράξης και αναφέρεται και στα εγκλήματα βλάβης και στα διακινδύνευσης. Σημαντικό να ειπωθεί είναι ότι αντικείμενο προσβολής είναι τα ελαστικά έννομα αγαθά (καθώς αυτά είναι δεκτικά μικρής ή μεγάλης βλάβης), στα οποία περιλαμβάνονται και τα περιουσιακά αλλά και αγαθά όπως η τιμή, η προσωπική ελευθερία κλπ.

Δ) **Έχει περάσει ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα από την τέλεση του εγκλήματος, ώστε η επιβολή της ποινής να μην εμφανίζεται πλέον αναγκαία, σε συνδυασμό και με την μικρή βαρύτητα της πράξης.** Το παραπάνω αποτελεί το εδάφιο με την μεγαλύτερη δυσκολία εφαρμογής και ερμηνείας. Σχετίζεται άμεσα με το δόγμα της εύλογης διάρκειας της δίκης. Το δόγμα αυτό εμφανίζεται σε διάφορες διατάξεις και έχει ως ratio, στόχο, πρώτα την αποφυγή καθυστερήσεων που θέτουν εν αμφιβολία την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της δικαιοσύνης. Ύστερα, σε αντιστοιχία με την παραγραφή των εγκλημάτων, αν ο εύλογος χρόνος έχει περάσει κατά πολύ, ο στόχος της ποινής που είναι αποκαταστατικός με την έννοια ότι αποκαθιστά την ισορροπία και την ηρεμία στην κοινωνία, καθώς και ανταποδοτικός, αφού «ανταποδίδει» τα ίσα στον δράστη, ικανοποιώντας έτσι και το θύμα ή τον περίγυρο του, φθείρεται. Υπάρχουν μάλιστα υποστηρικτές της άποψης ότι η ποινή δείχνει σεβασμό και προς τον δράστη, ο οποίος έχει δυνατότητα να διορθώσει το λάθος του. Όλα τα παραπάνω έχουν εξασθενήσει έντονα αν η ποινική διαδικασία διαρκεί εμφανώς παραπάνω από τον απαιτούμενο χρόνο. Πολλές φορές μάλιστα, η χρονοτριβή οδηγεί και σε αλλοίωση στοιχείων αποδεικτικών ή βοηθητικών προς τον δικαστή, δυσκολεύοντάς τον να

κινηθεί προς κάποια ποινή και διευκολύνοντας τον να κινηθεί προς την λύση της δικαστικής άφρασης. Το κρίσιμο ερώτημα που γεννιέται (και αναφέρθηκε παραπάνω ότι τίθεται εμπόδιο και ερμηνευτικό ζήτημα) είναι πότε ξεκινάει ο εύλογος χρόνος και πόσο διαρκεί, ποιο είναι δηλαδή το χρονικό σημείο μετά το οποίο ο δικαστής έχει δικαίωμα να επικαλεστεί την παραπάνω διάταξη. Ξεκινάει λοιπόν, σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη στην θεωρία από την στιγμή που το άτομο είναι «κατηγορούμενο» . Σε κάθε περίπτωση, η εύλογη διάρκεια διαφέρει κατά περίπτωση, καθώς υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν αυτό το διάστημα. Οι βασικότεροι είναι η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, η συμπεριφορά του προσφεύγοντος και του κατηγορουμένου. Όσον αφορά το πρώτο, η πολυπλοκότητα εξαρτάται από τον αριθμό των κατηγορουμένων, την πλειονότητα των αδικημάτων, τον μεγάλο αριθμό των μαρτύρων, την ανάγκη παροχής γνώμης από πραγματογνώμονες κλπ. Σχετικά με το δεύτερο, η αρρώστια του προσφεύγοντος δεν καταλογίζεται στον εύλογο χρόνο(ως λόγος ανωτέρας βίας) αλλά η πρόδηλη καθυστέρηση της διαδικασίας από τον κατηγορούμενο με φυγοδικία ή τα συνεχή αιτήματα αναβολής λαμβάνονται υπόψη για τον χρόνο.

Σημαντικό να επισημανθεί είναι η διαφοροποίηση της παραπάνω διάταξης από την **84 παρ.3, «Ως ελαφρυντική περίπτωση λογίζεται και η μη εύλογη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του κατηγορουμένου»** . Αρχικά αυτή η διάταξη εμπεριέχει τόσο τα πλημμελήματα, όσο και τα κακουργήματα, σε αντίθεση με αυτήν της άφρασης. Επιπλέον, η πρώτη λειτουργεί απλώς ως ελαφρυντικό και όχι ως απαλλαγή από την ποινή, και αυτό προκύπτει από την κύρια διαφορά ότι στην πρώτη, η καθυστέρηση αναφέρεται ως ανυπαίτια υπέρβαση της ποιν. Διαδικασίας, πράγμα που μπορεί να ισχύει και στην 2^η διάταξη, χωρίς όμως να εμπεριέχει αποκλειστικά την υπέρβαση(η πάροδος του χρόνου μπορεί να οφείλεται και σε άλλα γεγονότα). Με βάση όσα αναφέρθηκαν παραπάνω για τον χρόνο, γίνεται εμφανές πως εφόσον αυτός ο εύλογος χρόνος έχει ξεπεραστεί φανερά (και όχι απλώς η ποινική διαδικασία κρατάει λίγο περισσότερο από το σύνηθες), τότε η ποινή δεν είναι αναγκαία, τόσο ως απάντηση προς την κοινωνία, όσο και ως ικανοποίηση του προληπτικού της στόχου, και το δικαστήριο έχει δικαίωμα να μην την επιβάλλει. *“Η εκπνοή της χρονικής αυτής περιόδου φαίνεται να τοποθετείται εκεί, όπου η ποινική αξίωση της πολιτείας δεν έχει μεν ακόμη αποσβεσθεί, έχει, όμως, αισθητά αποδυναμωθεί”* (Νίκος Αποστολίδης Δικηγόρος, Δ.Ν., Ειδικός Επιστήμονας Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ)

Όπως προαναφέρθηκε, η δικαστική άφεση υπήρχε και πριν την τυποποίηση της σε γενικό κανόνα ποινικού δικαίου, στην διάταξη 104B.³ Πολλές ειδικές διατάξεις λοιπόν εμπεριέχουν εμμέσως ή αμέσως δικαστική άφεση στο γράμμα τους. Στόχος των ειδικών διατάξεων(Και ο λόγος που δεν καταργήθηκαν με την είσοδο της γενικής διάταξης) είναι να λειτουργήσουν διορθωτικά στην γενικότητα του νόμου και να διευκολύνουν τον δικαστή να κρίνει τις εξαιρετικές περιπτώσεις που μπορούν να προκύψουν. Το πρόβλημα που υπήρχε βέβαια με αυτό, πριν την τυποποίηση δηλαδή της γενικής διάταξης ήταν το αν θεωρούνταν επιτρεπτή η αναλογική ερμηνεία υπέρ του κατηγορουμένου σε περιπτώσεις μη τυποποιημένες. Αντίστοιχο πρόβλημα προέκυπτε και με τους λόγους εξάλειψης του αξιοποίνου, οι οποίοι προβλέπονται ρητά, και κατά την θεωρία και την νομολογία απαγορεύεται η αναλογική ερμηνεία. Ωστόσο, η εξίσωση των δύο ως προς την αναλογική ερμηνεία θα ήταν λανθασμένη, καθώς θα χανόταν η ουσία της έννοιας- της δ. άφεσης που είναι η δικαστική κρίση και το δυνητικό της εφαρμογής της(σε αντίθεση με τις σαφώς προβλεπόμενες διατάξεις της εξάλειψης). Επομένως, επιτρέπεται η αναλογική ερμηνεία στην θεωρία και θα έπρεπε να επιτρέπεται και στην νομολογία.

Ας αναφερθούμε λοιπόν σε ορισμένες ειδικές διατάξεις που υιοθετούν την επιλογή της δικαστικής αφέσεως:

Πρώτη γενική κατηγορία είναι τα εγκλήματα που σχετίζονται με την διάταξη **42 παρ. 2 ΠΚ** στην οποία τυποποιείται η έννοια της απόπειρας σε πλημμέλημα με ποινή από παροχή κοινωφελούς εργασίας(κατώτατο όριο) έως φυλάκιση ως ένα έτος(ανώτατο όριο).Εδώ η επιείκεια του δικαστή προκύπτει από το γεγονός ότι η απαξία του εγκλήματος είναι τόσο μικρή που εύκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί πταίσμα(το οποίο πλέον δεν οριοθετεί αξιόποινη πράξη) ή να λείπει ο αρχικά άδικος χαρακτήρας σε ένα τόσο μικρό έγκλημα. Σημαντικό να τονισθεί ότι από το **Αρ. 50 ΠΚ** ερμηνευτικά προκύπτει ότι η σειρά βαρύτητας των πλημμελημάτων είναι φυλάκιση-χρηματική ποινή-παροχή κοινωφελούς εργασίας(με φθίνουσα πορεία). Τέτοια πλημμελήματα είναι το **163**-παραβίαση της μυστικότητας της ψηφοφορίας και το **166**-διατάραξη εκλογικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων. Άλλο παράδειγμα είναι το **44 παρ.3 εδ.β** που αναφέρεται στην έννοια που είναι γνωστή ως «υπαναχώρηση από πεπερασμένη απόπειρα». Στο **137 παρ.2**, στην διάταξη με την έμπρακτη μετάνοια, έχουμε το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα και αυτό διότι ενώ στην παρ.2 έχουμε ξεκάθαρα περίπτωση άφεσης, η παρ.1 τυποποιεί περίπτωση λόγου εξάλειψης του αξιοποίνου, γεγονός που υποδεικνύει και πόσο λεπτές είναι οι διαφορές μεταξύ τους. Άλλες περιπτώσεις είναι το

³ Περί ειδικών διατάξεων βλ. Μαργαρίτη, Ποινολογία , 2020 , Η δικαστική άφεση της ποινής, σελ. 396-416

138(κατ' αναλογία), το 186 παρ.3, το 224 παρ.3, το 289 παρ. 2, το 308 παρ.4, το 361 παρ.2, το 345 παρ.2, το 377 παρ. 1 εδ.β, το 387ΠΚ. Περιπτώσεις συναντάμε και στον χώρο ειδικών ποινικών νόμων, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την « συμπτωματική χρήση ναρκ. Ουσιών» στο **Αρ. 29 παρ.2 του νόμου 4139/2021.**

Όπως είδαμε παραπάνω, όλες οι ειδικές διατάξεις, καθώς και η γενική διάταξη **104B παρ.1** τυποποιούν περιπτώσεις δυνητικής δικαστικής άφεσης. Η παρ.2 ωστόσο του ίδιου άρθρου έρχεται να προσθέσει μια εξαίρεση που τυποποιεί υποχρεωτική δικαστική άφεση. Καταγράφεται λοιπόν ότι « **το δικαστήριο δεν επιβάλλει ποινή στον υπαίτιο πλημμελήματος, αν έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς διαδικασία αποκαταστατικής δικαιοσύνης μεταξύ αυτού και του παθόντος**» Στην παράγραφο αυτή δεν διευκρινίζεται ο τρόπος αποκατάστασης της δικαιοσύνης, οπότε ο δράστης είναι ελεύθερος να δράσει όπως επιθυμεί προς αυτόν τον σκοπό (είτε με χρηματική παροχή, είτε με άλλον τρόπο).

Σημαντικό επίσης να επισημανθεί είναι ότι η δικαστική άφεση διαχωρίζεται σε δύο κατηγορίες με αντικειμενικούς και προσωπικούς λόγους. Είναι φανερό ότι οι συμμετοχοί στο έγκλημα δεν μπορούν να επικαλεστούν προσωπικό λόγο δικαστικής άφεσης, εκτός αν συντρέχει και στο πρόσωπο του(πχ το θύμα ήταν οικείο πρόσωπο και του δράστη και του συμμετόχου) . Το παραπάνω τυποποιείται στην διάταξη 49 παρ. 2ΠΚ που αναφέρεται στις ιδιότητες των συμμετόχων. Αντίστοιχα η μετάνοια μετά την άσκηση ποινικής δίωξης της 104, 1β ως προσωπικός λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής. Η αποκατάσταση δεν θα μπορούσε να γίνει από κάποιον συμμετόχο και να έχει έννομα αποτελέσματα (να μπορεί να εφαρμοστεί η άφεση) για τον φυσικό αυτουργό.

Ένα σημαντικό ερώτημα που τίθεται είναι εάν ο εισαγγελέας υποχρεούται ή όχι να ασκήσει ποινική δίωξη, εφόσον προδήλως υπάρχει κάποιος λόγος δικαστικής άφεσης.⁴ Ο εισαγγελέας εξετάζει κανονικά τα πραγματικά περιστατικά, καθώς και τους λόγους άφεσης και έχει ως ρόλο να προτείνει το μέγεθος της ποινής, όπου επιβάλλεται ή όχι, με ξεκάθαρη αιτιολογία(Αρχή της αιτιολογίας των δικ. Αποφάσεων, Αρθ.93 παρ 3 Συντάγματος). Συχνή είναι η σύγχυση που προκύπτει από την φράση « η δικαιοσύνη απεφάνθη» , ενώ πρόκειται για απλή πρόταση του εισαγγελέα και όχι για δεσμευτική απόφαση του δικαστηρίου. Νομολογιακά λοιπόν, η απάντηση στο ερώτημα είναι όχι- σε δύο υποθέσεις ο εισαγγελέας αρχειοθέτησε τις υποθέσεις ως νομικά αβάσιμες, με το επιχείρημα ότι υπάρχει αξιόποινη πράξη αλλά ο δράστης δεν κρίνεται άξιος ποινής. Η πρώτη υπόθεση είχε ως αντικείμενο ανθρωποκτονία από αμέλεια (**302ΠΚ**) με λόγο δικαστικής αφέσεως ότι είχε ως θύμα οικείο

⁴ Για το συγκεκριμένο ζήτημα βλ. Μαργαρίτη, Ποινολογία , 2020 , Η δικαστική άφεση της ποινής, σελ 452

πρόσωπο του δράστη. Αναλογικά λοιπόν, αφού δεν γεννιέται ποινική αξίωση στο κύριο στάδιο της διαδικασίας, το ίδιο ισχύει και στην προκαταρκτική εξέταση-αυτή που πράττει ο εισαγγελέας. Ωστόσο, είναι κρίσιμο να θυμίσουμε ότι οι αφέσεις αποτελούν «δυνατότητα» ατιμωρησίας(με την εξαίρεση της παρ.2 του 104B), πράγμα που σημαίνει ότι η κίνηση του εισαγγελέα να αρχειοθετήσει τις υποθέσεις(ακόμα και αν ο ίδιος είχε συνεκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά) είναι λανθασμένη, καθώς η τελική απόφαση ΠΡΕΠΕΙ να λαμβάνεται από τον δικαστή, άποψη που θεωρείται και η κρατούσα στην θεωρία. Πολλές φορές τέτοιες κινήσεις έχουν ως στόχο την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας των δικαστών.

Ένα άλλο κρίσιμο ερώτημα που προκύπτει με την δικαστική άφεση είναι η φύση/χαρακτήρας της απόφασης του δικαστηρίου, το αν πρόκειται δηλαδή για αθωωτική απόφαση ή όχι.⁵ Το παλιό **370 του ΚΠΔ** έλεγε πως η δίκη τελειώνει με 3 τρόπους: α) με καταδίκη ή αθώωση του δράστη, β) οριστική παύση της ποινικής δίωξης, γ) με την κήρυξη της ποινικής δίωξης ως απαράδεκτης. Ωστόσο, η έννοια της δικαστικής αφέσεως δεν εντασσόταν πουθενά από τα 3 και αναγκάζονταν να χαρακτηρίσουν την απόφαση αθωωτική, ώστε να μπορεί να λήξει η διαδικασία. Έτσι, στον νέο ΚΠΔ, **το 368** τυποποιεί πλέον την απόφαση που εμπεριέχει λόγο δικαστικής άφεσης ως αθωωτική, κατά πλάσμα, καθώς ο δράστης δεν είναι πράγματι «αθώος», αλλά απλά το δικαστήριο επιλέγει να δείξει την ύστατη στιγμή επιείκεια. Μάλιστα, η αθωότητα αυτή χαρακτηρίζεται «δευτερογενής», αφού η πράξη του είναι και τελικά άδικη αλλά ο δικαστής κρίνει ότι η ποινή δεν είναι απαραίτητη υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις. Παρόλα αυτά θα ήταν λάθος, όπως ειπώθηκε και στην αρχή της εργασίας να συγχέουμε τις περιπτώσεις που ο δράστης είναι αθώος με αυτές που απλά το δικαστήριο τον «αθώνει».

⁵ Για το ζήτημα αυτό βλ. Μαργαρίτη, Ποινολογία, 2020, Η δικαστική άφεση της ποινής, σελ 460

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) Ποινολογία, Λ. Μαργαρίτης, Ν. Παρασκευόπουλος, Γ. Νούσκαλης, κεφάλαιο δικαστική άφεση της ποινής 394-463 σελ.

2) https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/theodora_fotioy/o-thesmos-tis-dikastikis-afesis-tis-poinis

3) <https://www.lagopoulou.gr/el/%CF%80%CF%8C%CF%84%CE%B5-%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%AC%CE%BE%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CE%B5%CE%AF-2/>